

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 23. januarja 2020 - Leto XXX, št. 4

stran 2

»NE POZABITE, KAKO JE BITI OTROK«

O VREMENI SE FURT POGUČAVLEMO
stran 5

SRCE VSIKŠOGA NAZAJ VLEČE
stran 8

MADŽARSKI INO TÖRSKI PADAŠ SE LEKO GNES VKÜPER KAUPATA
stran 9

»NE POZABITE, KAKO JE BITI OTROK«

»Aukillu«, »Njelu amirarush«, »D'r klein Prinz«, »Regulus«, »Ang Munting Prinsipe« ... Le

prepletana. Čeprav sem nekaj izvodov nabavila na svojih potovanjih, sem večino knjig

Z rumenim šalom Tine Vaukan - Mali princ; navzoče je pozdravila predsednica ZSM Andrea Kovács

redki vedo, da pomenijo ti izrazi v jeziku kečua, aromanščini, alzaškem narečju, latinščini in filipinščini isto - so namreč naslovi prevedenih inačic priljubljenega kratkega romana »Mali princ« izpod peresa francoskega pisatelja

izmenjala z zbirateljci širom po svetu. Smo združeni na socialnem omrežju,« je objasnila Jožica Nuč.

Naslovnice v različnih pisavah so na stenah razstavnega prostora visele kot cvetovi stopničaste or-

nike nisem zapovedala. Tukaj smo razstavili grafike, slike in risbe.«

Leta 2019 je minilo 75 let od skrivnostne smrti Saint-Exupéryja (Malega princa je napisal leto pred tem), zato so na II. OŠ Rogaška Slatina v lanskem šolskem letu pričeli prirejati niz enournih dramatiziranih branj iz te svetovne uspešnice. Predstave so se odvijale med drugimi v Sežani, v Celju, v Šmarju pri Jelšah in Murski Soboti, letos 10. januarja pa so si jo lahko ogledali tudi ljubitelji leposlovja v Porabju, tokrat prvič v slovenskem zamejstvu.

Po pozdravnih besedah predsednice Zveze Slovencev na Madžarskem Andreje Kovács nas je plavalasi deček z rumenim šalom, Tine Vaukan v vlogi Malega princa povabil na popotovanje po planetih, ki jih je tudi sam obiskal. Po odličnem nagovoru je prijel še za kitaro, klasični glasbeni vložki so namreč vsekozi lepo dopolnjevali predstavo. Dva fanta in pet deklet se je pojavljalo v različnih vlogah, vsak od posameznih sklopov se je začel z zanimivostmi o romanu in iz življenja njegovega avtorja. Nato so sledili dramski vložki, preko katerih smo lahko spoznali razmišljanje stranskih oseb v knjigi. »Po poti spremljamo Malega princa, ko sreča domišljavca, pisatelja, vrtnico

poiskali ljudi, ki govorijo različne jezike. Z njihovo pomočjo smo želeli svojim poslušalcem predstaviti, kako zveni Mali princ v različnih govoricah.« Tako smo lahko v Monoštru

je dejala mentorica Mateja Tirgušek, ki pravi, da dajejo na vsaki prireditvi zven jezikom, ki se v določenem kraju pojavljajo. Pred vsakim branjem pa lahko navzoči prisluhnejo tudi kratki pred-

Intervju učenek z zbirateljico, profesorico Jožico Nuč

prisluhnili istemu odlomku iz romana o odmevu in vrtničnem vrtu: v slovenskem knjižnem jeziku v interpretaciji Mateje Tirgušek, v italijanščini v izvedbi učenca DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku Giulia Brunetta, v madžarščini in kajkavskem hrvaškem narečju iz ust porabskega študenta mariborske slovenistike Akoša Dončeca, v prekmurskem

stavitvi govornice, ki se je oglasila. Učenci in mentorice II. OŠ Rogaška Slatina so v Monošter pripeljali enkratno predstavo, ki je književnosti in dramski igri pridružila še glasbo in likovno umetnost. Predvsem je bil zanimiv pristop, po katerem so svoje misli in čustva v samogovorih predstavili stranski liki iz kratkega romana. Zaključno odprtje

Nekaj izvodov iz bogate zbirke - na sredini turška izdaja z »barvno abecedo«

in pilota Antoine de Saint-Exupéryja.

Če je kdo po 10. januarju vstopil v razstavni prostor Slovenskega doma v Monoštru, je lahko listal med več kot sto naslovnici različnih izdaj te (ne le) mladinske pripovedi, ki jih je v preteklem desetletju zbrala profesorica angleščine na II. OŠ Rogaška Slatina Jožica Nuč. »Ta ljubezen se je začela davnega leta 1984, ko sem bila prvič v Veliki Britaniji in dobila v roke angleškega Malega princa,« se je spominjala zbirateljica, ki so jo pritegnile brezčasne misli v knjigi. Trenutno razpolaga z nad 350 izvodi kratkega romana, in sicer v 119 različnih jezikih ali narečjih. »Mreža zbirateljev je kar

hideje. Med posameznimi nizi pa so bile razstavljene tudi barvne ali črno-bele likovne stvaritve na temo Malega princa, ki so jih pripravili učenci gostujočega vzgojno-izobraževalnega zavoda. »Mali princ je neizčrpen vir človeških vrednot. Otroci so sami po sebi iskreni in to zmorejo prikazati tudi skozi likovno zgodbo. Predvsem smo se pogovarjali o človekovem odnosu do sočloveka, sobivanju in razmišljanju o drugačnosti,« nas je v ustvarjalni postopek sodelujočih uvedla likovna pedagoginja Branka Unverdorben in dodala: »Pri svojem vodenju otrok vedno izhajam iz njihovega potenciala, talenta in interesa, tako jim likovne teh-

Akoš Dončec je interpretiral madžarski in kajkavski prevod - slednji je plod njegovega dela

in lisico, ki mu seveda pove svojo skrivnost,« nam je koncept predstave orisala mentorica, profesorica slovenskega jezika in književnosti Mateja Tirgušek, ki vsakokratno predstavitev popestri tudi z nastopi naravnih govorcev. »V vsakem kraju smo

Domači ljubitelji leposlovja in gostujoči učenci iz Rogaške Slatine so napolnili razstavni prostor

slovenskem narečju v interpretaciji goriškega kulturnega delavca Branka Pintariča in v angleškem jeziku od učenke Doroteje Mikolič Špiljar (ki je kasneje zaigrala tudi na flavto).

»Imeli smo tudi že zelo eksotične jezike: v Celju je bila aktualna kitajščina, drugod je bila zanimiva turščina. V Šmarju pri Jelšah smo prisluhnili tajskemu jeziku, pridobili pa smo tudi iranskega zdravnika, ki živi že dolgo časa v Sloveniji,«

razstave se bo februarja odvijalo na Francoskem inštitutu v Ljubljani, kjer bo spet zazvenela prošnja osnovnošolcev iz štajerskega zdraviliškega mesta: »Vsi, ki ste brali, berete ali boste prebrali Malega princa - ne pozabite, kako je biti otrok!« (Slika na prvi strani: Nastopajoči, njihovi mentorji in organizatorji v Slovenskem domu v Monoštru.)

-dm-

foto: K. Holec in S. Eöry

Knjižno darilo porabskim bralcem

KOMI DE RAVNICA BEJLA

» ... Če izgubiš svoj jezik, izgubiš tudi svojo kolektivno dušo in postaneš novodobni zombi. Svet je poln teh ljudi, ki izkoreninjeni, brez substance

dala murskosoboško društvo za humanistična vprašanja Argo in Zveza Slovencev na Madžarskem, in sicer kot 22. knjigo zbirke Med Rabo in

rimanih verzih, tematika pa je osebnoizpovedna, ljubezenska in življenjsko refleksivna. Pesnik simbolno potuje skozi svojo ravnico, z njo se vse začne in konča. Na širnih obzorjih prekmurskih prostranstev so samotne ptice, začarana srca, čudne ljubezni, reka Mura s svojimi skrivnostmi; pogled nazaj prinese spomin na dedka, vračanje v primarnost, tu je violina, blatna pot v neznano, neskončna brezpotja, malo pomladi in več jeseni, pa še Cigani kot večni Lainščkov motiv. Naslovna pesem *Komi de ravnica bejla* je med ljudmi že tako rekoč ponarodela, saj je uglasbena – kot približno 400 drugih Lainščkovih pesmi –, najbolj popolna pa je še vedno njena izvirna izvedba, za katero je poskrbela glasbena skupina Halgato band (»duhovni oče« skupine je tudi Feri Lainšček). Knjigo Lainščkove poezije, tako narečno kot knjižno različico pesmi, toplo priporočam v branje vsem. V večkratno branje. In če zaključim z

Muro, s finančno podporo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Večino pesmi v knjigi je pesnik najprej napisal v prekmurskem narečju, pozneje jih je prepesnil še v slovenski knjižni

tavajo po svetu ... Ko so potovali Cigani, so s seboj nosili svoj jezik. Zato se je tudi njihova kolektivna duša selila z njimi. Mi, novodobni nomadi, pa ne nosimo s seboj svojega jezika, zato se izgubimo,« je Feri Lainšček, poet panonskih svetov, odgovoril v intervjuju (Delo, Sobotna priloga, 7. 12. 2019) na vprašanje novinarke, če se zaveda privilegija, da lahko jemlje iz ene od najbogatejših jezikovnih zakladnic, »iz panonskega Babilona«. Ohraniti svoj jezik, zven svoje primarne govorice duše, pisati v jeziku srca je rdeča nit obsežnega literarnega opusa pesnika, pisatelja, scenarista in dramatika *Ferija Lainščka*, katerega drobno knjižico pesmi v prekmurskem narečju in slovenskem knjižnem jeziku *Komi de ravnica bejla/Komu bo ravnica bela* ste porabski bralci dobili kot knjižno darilo ob novoletni številki časopisa. To je že drugo porabsko knjižno darilo Lainščkovih pesmi v narečju – prva knjiga, Nigdar neboš znala, je bila darilo že davneje leta 2007. Letošnje knjižno darilo sta iz-

jezik. Osebo lahko zapišem, da so se me v tej zbirki veliko bolj dotaknile pesmi, napisane v narečju. Njihov zven, besedišče, melodija ... imajo poseben melanholično-panonski »žmaj«, kot bi rekla urednica Porabja, Marijana Sukič. Iste pesmi v knjižnem jeziku nekako izgubijo tisti širok in zasanjan zven, vonj po Prekmurju. V zbirki je petnajst pesmi, napisanih v pesniku ljubih,

besedami urednika Francija Justa: »S svojim prekmurskim literarnim opusom se Feri Lainšček uvršča med tiste slovenske avtorje, ki so dokazali, da je lahko narečje literarni jezik in da je mogoče v njem ustvariti literarno-estetsko prepričljiva besedila.« »Dajmo priložnost ljubezni,« pa bi s svojim panonsko-melanholičnim tonom dodal Feri Lainšček.

Valerija Perger

Pod Srebrnim brejgom

Zagnouk je pod Srebrnim brejgom mer. Prinesli pa so ga vojake, sodacke, kak škejte, aj je zovemo. So ga prinesli tam nin od daleč, iz Iraka. Depa pri vsem tem se leko človek vsefele spita. Prvo pitanje je, kak leko nekaj v uniformi, s pükšo pa vsem tem mer prinese. Dobro, tou je zdaj tak bole za šalo pitanje bilou. Drugo pitanje pa je nikša šala nej. Kakši so tou sodaki, ka tak brž domou morajo?

V Iraki vse naupeke dé, znouva. Kak bi pa aj ovak bilou. Kak je spoj leko kaj normalno, če pa se je Merka s svojim šerifom Trumpom znouva kcu zmejšala. Naši prejnji so tak včasini šest sodakov kcu dijali. Kak bi aj ovak bilou, vej pa NATO-ni trbej pomoči. Na fliger so se vseli, ta so odleteli. Pa je ena granata skrak nji doj spadnola, eksplodejrala, znouva so se na fliger vseli pa nazaj domou odleteli. V bojno so šli, depa nej bi se radi bojnali. Zaprav, Boug vari, ka se komi od naši kaj ne zgodi!

Meni je žau vsikšoga človeka, steri mrgé zavolo toga, ka se gla vaši ne morejo normalno med seuv zgučati. Ka mrgé ali nogou, rokou, kaj drugoga zgibi, samo zatoga volo, ka eden bole čeden šké od drugoga biti. Ja, naši so zdaj doma. Našoj velkoj vojski, šestim lidam se nika več ne more zgoditi. Nedužni lidge pa eške tadale mejrajo, kak bi tou nika vjelak normalnoga bilou.

V tom časi nevoule z našimi tam daleč v Iraki smo se pod Srebrnim brejgom spominjali bitja pri vesi Dražgoše. Od 9. do 11. januara je pri toj vejsi velko bitje med slovenskimi partizani pa nenskim okupatorom vovdarilo. In tou v tistom časi, gda si je Hitlerova vojska skur cejlo Evropo pokorijla. Skur niške si je eške nej proti njim vüpo gorstanoti, v Sloveniji se je tou že godilo. Depa enim se tou gnes vidi, drugim spoj nej. Edni celou tak pravijo, ka bi boukše čakati bilou, ka tou vse vküper tamine. Pri tejm trbej povedati, ka je tou nej Irak biu. Nemci so pri nas nej meli ka iskati, zato so domači pojdje, moški pa ženske prajli, tavó se spucajte! Če nej, mo se pa bojnali. Pa so se bojnali, vnougo krvi je tasteklo.

Leko, ka sam malo preveč nazaj odišo, depa vsikša bojna je krvava. Pa v vsikišoj bojni eni zgibijo, drugi dobijo. Zdaj pa se pitam, smo mi bojno v Iraki gvinili ali pa zgibili. Vsi naši so cejli pa zdravi domou prišli. Tak bi leko prajli, ka smo tou bojno dobili. Depa uni so odišli, so vujšli. Tak leko povejmo tö, ka smo jo zgibili. Ja, zamotano je tou. Samo ka je mer pod Srebrnim brejgom, dokejš se nemo znouva spominjali kakšnoga indašnjoga bitja, dokejš se NATO-ni znouva nemo škeli nebesko poviditi.

V Iraki pa lidge tadale mejrajo.

Miki Roš

SLOVENSKA MEŠA v varaškoj

baročnoj cerkvi bau

26. januara v pau petoj vöri.

PREKMURJE

Vörski turizem

V Törnišči že neka cajta brodijo, ka bi leko biu v njihovi župniji en fontoški tau vörski turizem. Tüdi zavolo toga so pripravili srečanje, na steroga so povabili članice Kluba profesionalnih turističnih vodnikov Slovenije, stere so jim predstavile pomen vörškega turizma. Prauškare, steri obišejo Törnišče, najbolje zanima cerkev Marijinoga vnebovzetja, v sterij si leko poglednejo tüdi freske, napravljene med letoma 1383 in 1393. Pri tom deli je sodeloval erični poznogotski majster stenskih poslikav Janez Akvila iz Radgone. Na povabilo dolnjelendavskih grofov Bánffyjev, steri so za svojo plemiško cerkev steli eno ekstra poslikavo, je Akvila s svojimi pomočniki v prezbiteniji namalo Nebeški Jeruzalem, steri obsega apoštole kak stebre cerkve, angelske zборе, podobe štirih evangelistov in samoga Jezusa. Poleg toga se poslikava navezuje tüdi na patronat cerkve, Marijin žitek.

Törniška župnija je glavno prauškarsko središče v Pomurji. Največ vörniov, okauli deset gezero, pride nagnauk vküp 15. augustuša, na den Marijinoga vnebovzetja. Sicer pa je Törnišče, steromi v Prekmurji radi pravimo tüdi Varaš, inda sveta bilou eden najbolje fontoških krajev s cehovskimi obrtnimi združenji. Najveksi so bili sabauski, kovaški in šujstrov, pouleg toga pa sta delovala ške mežnarski in mlinarski ceh. In tak si tü leko poglednete tüdi Listino cehovskih pravic z lastnoročnim podpisom in pečatlinom vladarice Marije Terezije iz habsburške dinastije. V bodouči turistični ponudbi do si leko obiskovalci poglednoli ške Šujsterski muzej, Kovačovo domačijo v Nedelici, kupinarski muzej v Renkovcaj, vinoteko v občinski zidini, Premošov mlin z oljarno, pa rastišče sibirske perunike in močvirskoga tulipana.

Silva Eöry

Zbaugom, Erni!

Nikak sem nej dala valati, gda sem 11. januara zvedla, ka ga nejga več. Če rejsan sem vejdlja, ka je trno betežen pa v špitalaj, sem itak vörvala, ka se vöpotegne, ka de bole krepek, kak je beteg. Vej mi je pa pred svetki ešče napiso, ka vse de mi poslo za prvo številko v leti 2020. Te pa gnauk samo nej bilau več pisem, nej bilau več odgovorov na moja pitanja ... Pa njega tö nej bilau več, kak če bi ga (s)piš odpino, »vijolični dim« ga zakrijo ...

Ernest Ružič je bijo tisti novinar iz Slovenije, steri je najduže ojdjo k nam v Porabje, najprva je prišo leta 1965, nazadnje je bijo geseni 2019. V tej 54-i lejta je nej bilau takšoga dogodka, programa, djilejša, kama bi on nej prišo, o sterom bi on nej piso ali poraučo slovenskim novinarom, radioni ali televiziji. Ojdjo je v tisti najbolje težki, železni cajtaj, gda je z vogrske strani nej trno zaželeno bilau, ka se slovenski novinarje zanimajo, brigajo za tau, kak se kaj nam po naši slovenski vesnicaj godi. Prihajo je v časi mékoga socializma, gda je na vitez tak vögledalo, ka je vse vredi z nami, slovensko skupnostjo, vej pa lepau spejvamo pa plešemo, dapa če smo malo globše poškrabali tau stvarnost, se je pokazalo, ka je po šaulaj malo slovenščine, ka se v cerkvaj premalo moli slovensko, ka mladi odhajajo z naše krajine itt.

Vküper z nami je doživo, ka se je sistem (rendszer) spremejno pa smo se postavili na svoje noge, zorganizirali svoje slovenske organizacije, začnili vödavati novine pa se je oglaso slovenski radio v Varaši. Z nami vred se je veselijo, če se je nam kaj prišikalo, pa z nami žalostijo, če je kaj odplavaljo po vodi.

Ernesta sem poznala skurok 40 lejt, najprva sem ga srečala, gda sem eške študirala v Somboteli, potistim je s svojo ekipo, s sterov so pripravljali

gda so se gorpostavile slovenske organizacije, gde je delalo že več naši lidi, steri so ma skočili na pomauč. Ranč tak, kak je on pomago nam.

ni politiki panonskoga območja pa eške šurše. Ta tema ga je trno zanimala, zatok je emo dobre odnose z lidami iz raznih manjšin, od Slovincov

v Avstriji pa na Talanjskom, do Hrvatov na Gradiščanskem pa nas v Porabji. Bijo je malo kak živi leksikon, vej je pa znau za vsakšo oblejtnico pa nas že na začetki leta opozorju, naj ne pozabimo, ka de tau pa tau društvo telko pa telko staro, ta pa ta človek telko pa telko časa dela ...

Dosta pa dosta planov je ešče emo. Najbole si je želo, ka bi se našampala njegva knjiga z naslovom »Na brejgi trnina«. (Tau je

bila njegva nauta, spaumnim se, ka so ma go gnauk na nikšom programi števanovske ljudske pevke mogle ejkstra spopejvati). V knjigi piše od svoji spominov, stere je doživo na Vogrskom, v Budimpešti, med nami Porabskimi Slovenci, v Avstriji med gradiščanskimi Hrvati in štajerskimi Slovenci. (Samo vüпам leko, ka do se, ka mo se najšli lidgé, steri mo probali spuniti tau njegvo slejdnjo željo.)

V uredništvi časopisa se ga bomo spominali tüdi po njegvi rekaj. Naši ekonomistki Brigiti, je večkrat pravo pošali: »Brigita, ali me maš kaj rada?« In vsi smo znali, ka go ne zapelava, liki lepou pita, ali ma kakšen honorar zanga, za steroga je redno delo.

Največkrat je staupo v našo pisarno z rečami: »Ja, baugšoga ste čakali pa slabši prišo ...«. Pa smo se vsi vküper smejali. Na kakšni zabavaj ali druženjaj, če se je naveličo ali ga čas preganjo, je večkrat pravo: »Nekdo mora biti „fašist“ pa prvi oditi«. Zdaj je odšel je za vekivečno. Naj ma bau prekmurska (peškovska) zemla léka!

Marijana Sukič

Ernest Ružič (z leve) je od predsednika Danila Türka prejel red za zasluge

program za RTV Ljubljana Slovenci v zamejstvi, bijo bar vsakši mejsec gnauk v varaškom kulturnom daumi, gde sem delala. Bila sem vesela,

Največ nam je pomago pri novinarj. Pa tau vse od prvoga stopaja do njegve smrti. Nej samo, ka nam je tanače davo, liki za vsakše novine je kaj

Na predstavitvi svojega zadnjega romana

ka sem se mejla s kom slovenski pogučavati, se navčiti nauve reči, on je pa bijo veseli, ka je v Varaši najšo »hišo«, gde je uradno leko prišo do informacij, kama je leko pozvau po telefoni, proso za pomauč pri organizaciji za snemanja. Tistoga ipa je nej bilau léko prititi do lidi v Porabji, vej pa nej bilau telefonov pa ovak tö, ništrni so se bodjali gučati za televizijo ali radio.

Ležej je gratalo delo zanga tö,

napiso, bar eden članek. On je bijo tisti, steroga sem vsigdar leko poklicala po telefoni, če je »süča« bila, če je »lüknja« bila v novinarj, naj mi nika pošle. Če je kaj obečo, tisto je napiso pa poslo tö.

Dostafart je bijo kritičen, dapa nigdar nej tak, ka bi sto koga zbantüvati, prizadeti. Njegva kritika je bila konstruktivna, z njauv je sto pomagati. Bijo je človek, steri je trno dosta znau o narodnostih pa o narodnost-

Debeli sneg je düno (1. tau) - Mejseci in vremenski svetci

O VREMENI SE FURT POGUČAVLEMO

Debeli sneg je düno - s podnaslovom Znanje o vremenu v Slovenskih goricah, Prekmurju in Porabju - je knjiga, stero je pred kratkim napisala etnologinja Jelka Pšajd, vödaup pa Pomurski muzej Murska Sobota: »Debeli sneg je düno; velkin do kolen, malim do pojasa, jako malim do zob,« je 1924. leta pisalo v prekmurskih novinaj, stero so se zvale Novine, in té rejči si je za svojo knjigo sposaudila Jelka Pšajd: »Znamo, ka je vrejmen tista tema, o steroy se leko furt na furt pogučavlemo. Lani smo se spominali dvajsetletnice sunčevoga mrka. 11. avgustuša 1999 se je tau, gda se je sunce skrilo in je kmično gratalo, v Sloveniji najbolje vidlo v Búdincaj. Te je v tau vesnico pouleg Porabja nagnauk prišlo telko lüstva s Slavskoga kak nikdar prva in nej po tistom. Ob toj okraugli obletnici smo lani meli eno takšo malo razstavo, pa sam si ges te zbrodila, ka bi napravila ške neka več. In tak sam lüstvo šla pitat tak o sunčevom mrki kak o vremeni nasploj. Leko pa povem, ka sam podatke o tom zberala že od leta 2014 naprej.«

Knjiga je raztalana na dva tala. V prvom tali je zbrano tau, ka je v prvi polovici 20. stoletja pisalo v prekmurskih novinaj in v evangeličanskih pa katoliških kalendaraj, steri so bili te v glavnom vsi napisani v prekmurskom geziki, v drugom tali pa je tisto, ka je Jelka Pšajd zvedla in najšla na tereni, med lüstvom. O tom slejdnjom te leko šteli v naši naslednji novinaj.

Mejseci

Stara poimenovanja pri mesecaj so izhajala iz vekših krščanskih svejtkov ali imen bole fontoških vremenskih svetnikov. »Januar je biu sečen, februar süsec, marec mali traven, april pa velki traven.

Maj je biu risalšček, junij ivanšček, julij jakobešček, avgust, gda je velka meša, mešnjek, september mihalšček, oktober vsesvišček ali svestvinšček, november andrejšček,

Jelka Pšajd: »Gda sam špítavala lidi, se je ške samo tü in tam nisterni sterc spaumno na ta imena.«

za december so pravli ka je prosinec, papinci pa so gučali tüdi božič: »V Kalendar Najsvetešega Srca Jezušovoga je

Sv. Florjan: Na florjanovo (4.5.) sadi duge aubrike.

1913. leta prvo paut pisalo božič. Tau je neka let tak držalo, po tistom pa so vsi pá pisali samo prosinec. Literani so nikdar nej meli napisano za december, ka je tau božič. Ovak pa so bila vsa imena mejsecov od majuša

do decembra povezana s cerkvijo in sveci.« Risalšček izhaja pomensko iz binkošti kak fontoškoga cerkvenoga svetka, ivanšček je daubo ime po ivanovom oziroma Janezi

Krstniki (24.6.), jakobšček pa po svetom Jakobi (25.7.), apostoli, mučeniki in patroni obrtnikov pa prauškarov. Mihalšček se je zvau po svetom Mihaeli (29.9.), patroni več poklicov in tüdi prauti bliskanj in grmanci, andrejšček pa po svetom Andreji (30.11.), apoštoli in patroni varašov in poklicov. »Svetsvinšček, se pravi ime za oktober izhaja iz vseh svecov, vej pa se krščanski sve-

tek vsej svetnikov oziroma spomina na zveličane članecerkve v nebesaj začne že poudne 31. oktobra,« ške raztolmači Jelka Pšajd in cuja, ka so tau bila »trno lejpa prekmurska imena, sterih gnesden skor ne poznamo več. Ta stara poimenovanja so se zgübila tam po drugoj svetovnoj bojni. Gda sam špítavala lidi, se je ške samo tü in tam nisterni sterc spaumno na ta imena.«

Vremenski svetniki

Eden najbolje fontoških dni, po sterih so se lidge vremensko ravnali, je bila svečnica (2. februar): »To pla svečnica sneg in mraz prinese; mrzla svečnica oba odžene«. Krščanski vremenar je sveti Vincenc, steri je najbolje povezani z delom v goricah.

»Po ljudskon vörvanji in razlagi je 25. marca Marija brezmadežno zanosila, zato se na té den guči tüdi o cepleni blaženi Mariji, stero je svejti Düj vcepo. Na té den se zemla odklene, mlajši pa leko začnejo bosí oditi. Te mamo ške tü 15. majuš, gda ma god sveta Zofija, po prekmursko pocükana Zofka. Na té den more titi dež, če neške-mo, ka bi biu ške mraz,« pravi Jelka Pšajd in raztolmači, ka je v rekaj (szólások) in pregovoraj (közmondások) ške pisalo, ka 15. junijuša, na den svetoga Vida, pa 29. junija, na den svetoga Petra, ne smeš kositi in grablati: »Za očo, mati se ne joči; nego či je Vidova megla ali Petrov dež, so gučali. Bojali so se, ka bi vdarilo in bi vse sildje vničilo. Tau je bilou tüdi v Porabji znano. Po drugi strani pa so lidge znali povedati, ka če je biu svetek ali nej, če je bilo potrebno pospraviti travo, stera je bila že süja, so šli in so nej gledali na tau, če je svetek.«

Sveti Jakob (25.7.), apoštol, stercga čonte so pokopane v Santiagi de Compostela, je biu najbolje lüdski svetnik v srednjom veki. K njemi so se lidge priporočali za dobro žitno letino in lepo vreme, zatau je biu tüdi svetnik pavrov in prauškarov. Sveti Lovrenc ma god 10. avgustoša, tau pa je nekaj mejnik med viskim letom in začetkom geseni, zatau so pavri med drugim vörvali, ka, »Lovrenc deževen nam vino slabi, repa, ajdina pa moč po njem dobi.« Dosta vremenskih pregovorov je povezanih tüdi s cajtom okauli božiča: »Slaba bo letina, malo dobiš, či je mokročča na sveti božič.«

(Kejp na 1. strani: Prednja stran knjige Debeli sneg je düno.)

Silva Eöry
Kejpi: Silva Eöry in
Pomurski muzej

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Podiranje z mašinami

Že davnik je bilau, gda so drvardje pozimi v gaušti živeli. Tašoga reda so se vöspakivali pa dočas so vanej v gaušti živeli, ka so nej zgatauili z delom. Tau je skur tak žmetno delo bilau, kak da so rudarji pod zemlauv delali. Te se je še vse z rokauv delalo, eden »mašin« so meli, tau so konjske kaule bile. Bilau je tak, ka dočas so edno vekšo drejvo podrli pa vküpžoagali, je tau več dni trpelo. Nej čüda, vejpa z žagov, stero sta dva človeka vlekla pri ednoj vekšoj drejvi, več kak edno vöro so pilili, dočas so go podrli.

Od tistoga časa se je tehnika že fejest razvila, gda so motorno žago začnili nücati ali kak go zovejo motorko, je drvarjenje že dosta lekejšo delo gratalo. Zdaj tak deset lejt nazaj še eden nauvi mašin smo leko spoznali, steri je še gnesden velka čüda, če ga človek zagledne delati v goščaj, tau so harvesteri.

V Železni županiji v sombotelskom gozdnom gospodarstvu iz tej mašinov dva majo svoje, tri pa v najemi. Tau so taši mašini, steri šest pogonskih koles majo, s sterimi še v velkom blati paulek pridejo k bori pa s hidravlični »rokami« ga kaulak prime pa ga pode-re. Potejm sklesti baur, na mero ga zrejže, namesto ga deje pa včasín ga zmejri, kelko kubikov ma. Tau vse malo več drži kak dvajsti sekund. S tejmi mašini nej samo ka brž leko dela, liki tau je tü njina velka prednost, ka ne vdarijo vse vküp, ne ostane za njimi globki capaš.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Šest slovenskih vojakov se je vrnilo iz Iraka

Šest slovenskih vojakov, pripadnikov 3. kontingenta Slovenske vojske, ki so bili v okviru mednarodne misije Neomajna odločeno nastanjeni v bazi v Erbilu, je prispelo v domovino. Sprva je bila predvidena evakuacija skupaj z nemškimi vojaki, ker so se varnostne razmere umirile, pa je šlo za relokacijo, je povedal predstavnik slovenske vojske Marjan Sirk in dodal, da ni bilo negativnih odzivov drugih partnerjev na misiji. V skladu z načrtom bo nov kontingent slovenskih vojakov v Irak napoten 1. februarja, v primeru da se začne usposabljanje kakšen dan prej, pa bodo temu prilagodili svoje načrte in napotitev morda izvedli tudi prej.

Podnebje je beseda leta 2019

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti je četrtič izbral besedo leta. Slovenska javnost je v spletnem glasovanju, v katerem je sodelovalo več kot 2.000 ljudi, za besedo leta 2019 izbrala podnebje. Še pred tem je strokovna komisija med več kot 300 predlogi izbrala deset finalistov, med katerimi je 563 ljudi glasovalo za podnebje. Na drugem mestu je beseda šarčizem (254), na tretjem mestu pa brezogljichen (251). Med desetimi kandidati za besedo leta so bile še: milenijec, nebralec, novinec, prisilka, skiro, trgovinska vojna in volk. O podnebjju in podnebnih spremembah je v zadnjih letih precej govora. Akcije se je prvič udeležila tudi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, ki je sodelovala z izborom kretnje leta. Za leto 2019 je to ustava, ki je prejela 29 odstotkov glasov. V posebnem natečaju za najboljšo pesem je zmagal Klemen Berus. Strokovna komisija je izbrala njegovo pesem z naslovom Najboljša pesem bo nagrajena! Doslej so bile besede leta: begunec (2016), evropski prvaki (2017) in čebela (2018).

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

ZELENO, KI TE LJUBIM ZELENO

Kar nekaj let opazujem mladega florista Gregorja, ki s svojim videzom izžareva veliko pozitivne energije, pose-

Balkon, ki bi pri izbiri najlepšega zagotovo zasedel eno izmed najvišjih mest. Bogato razkošje dipladenije, okrasnih kopriv, ščetinaste perjenke in sladkega krompirja, dodana so še zelišča.

bej ko je v svojem elementu ustvarjanja s cvetjem. Ko sem se dogovarjala za pogovor,

Tudi pozimi ob sončnih žarkih je balkon zanimiv

sem bila takoj za to, da se srečava pri njem v njegovem stanovanju v bloku v središču Murske Sobotice. Znano mi je bilo, da poleti njegov balkon žari, da je kot rajski vrt, in tudi zdaj pozimi ni prazen, kot je marsikje drugje.

Najin klepet se je začel v kuhinji, kjer nemalokrat tudi zadiši po slaščicah. Takoj opazim, da prevladuje smaragdno

zelena barva, ozaljšana s srebarno barvo, ki še daje novoletni pridih. Vse je poudarjeno z zeleno barvo dodatkov v stanovanju. Ko je bil deček, je imel v mislih dva poklica, biti kuhar ali cvetličar. »Cvetličar bom,« je potem sklenil Grega. Že kot šestletni deček je vzljubil cvetje pri babici na Goričkem v Dankovcih, kamor sta z mamo rada zahajala. Babičin vrt je bil zasajen s polletnimi astrami, cinijami, gladiolami, dalijami ... Cvetje z babičinega vrta ga je navdušilo in že

takrat je urejal šopke in opazoval babico, ki je krasila cerkev. Kmalu po končani osnov-

ni šoli se je vpisal v srednjo vrtnarsko šolo v Rakičanu, jo uspešno končal in se zaposlil v priznani soboški vrtnariji, ki je danes žal ni več.

Zdaj je zaposlen v zasebni cvetličarni v Murski Soboti kot florist z veliko idej. Na vprašanje, katera barva cvetja mu je najbolj všeč, je povedal, da zelena, kajti ta barva je barva narave. Ko nekomu pokloni-

mo šopek v zelenih odtenkih, mu s tem sporočamo, da mu želimo veliko sreče, harmonije in obilja. Z darovanjem šop-

Korito na balkonu je tudi v januarskih dneh zasajeno s cvetočimi mačehami, dodana sta sivi kalocephalus in kaluna.

ka v zeleni barvi dajemo ljudem zdravje in mladost, je še povedal Grega. Spomnim se neke zapisanega, da če smo s kom v sporu, a ga imamo radi in bi si želeli povrniti odnos,

Žalna dekoracija

je zelena barva šopka dobra iztočnica za začetek. Med cvetjem, ki mu je najljubše, so kale in mini flamingi. »Barve

pač imajo svojo simboliko,« je še povedal Grega.

V današnji ponudbi je res preveč vrst in sort cvetlic, zato je večkrat težko svetovati kupcem oziroma se je težko odločiti, da se s cvetjem prenese pravo čustveno sporočilo. Gregor to s svojim pravim odnosom do strank dobro ve. Nemalokrat sem slišala, da gredo stranke v tisto cvetličarno, kjer je prijeten in prijazen fant, in ki ima unikatne ideje za vsako stranko. Zato se stranke vračajo. Pogovarjava se o tem, pri kateri

starosti ljudje največ kupujejo in ali moški ali ženske. Sogovornik: »Največ kupujejo ljudje v starosti od 40 do 60 let. Najbolj prodajano cvetje v Pomurju so vrtnice, in to rdeče, za rojstne dni. Ljudje pa so se navadili, da prinesejo aranžirane tudi darila. Prestižnih šopkov ni več, navada podarjanja je večinoma en cvet.

ALI STE VEDELI ...
Rdečelistna aronija ima plodove, ki spominjajo na plodove jerebice, zato jo nekateri tudi podobno imenujejo. Plodovi so užitni, vendar ne preveč dobrega okusa.

*Besedilo:
Olga Varga
Fotografije:
Gregor Flisar*

Slovenske ljudske pripovedi - nej samo za mlajše - 42.

Gospaud ino sveti Peter

Gda je Gospaud eške po svejti odo ino ga je sveti Peter sprevaajo, se je gnauk zgaudilo, ka je prišla krepka toča, gda sta vrnau prejk ednoga mostá stapala. Par minutov, pa je bilau cejlo žito na pauli pobito. Kak daleč je segnilo okau, je bilau samo strniške. Peter je vujo z glavauv ino pravo:

»Gospaud, ali je pravica, ka vsepoprejk kaštigaš, dobre ino lagve lidi ranč tak?«

Gospaud je samo tüoma biu. Peter si je pa brodo:

»Če bi ge biu Gospaud, ge bi ovak ravno svejt.« Ta miseu ma je nej üšla z glavé. Gda sta do edne vési prišla, je pravo:

»Gospaud, povej mi, ali ti je eške nej više prišlo biti Baug? Vidiš, meni je že dugo žmetno biti sveti Peter!«

Gospaud je vüdo Petrove misli, na lampaj je emo raji smej. Pravo je:

»Ali škéš, ka se za gnešnji dén miniva?«

Peter je veselo kumo z glavauv.

Tak sta nut v vés prišla. Stavila sta se pri prvoy iži ino prosila zajtrik, vej sta pa eške na tešče bila. Vertinja je vrnau pogače vö s péči djemala ino vsakšoma dala en falat.

Stapala sta dale po poštiji, možila pogačo, gda je prauti jima prišla edna dekla. Lepau se jima je poklonila. Peter go je malo za hejc pito:

»Dekličina, gde pa je tvoj zajtrik?«

»Ha,« se je smedjala dekla, »moj zajtrik je že v Boži rokaj.« Gospaud je stauo k svetoma Petri ino ma šuktivo:

»Nej si čüu, ka je njeni zajtrik v Boži rokaj? Zdaj si ti Baug, ti gi moreš dati svoj falat pogače.«

Peter je nemili pogledno bejlo pogačo v svoji rokaj, de je pa nej šlau ovak, dau go je deklčini. Žalosten ino tüji je stapo za Gospaudom ino mesto pogače požero sline.

Nébo se je razvedrilo, paut jiva je pá pelala prejk ednoga potoka. Gda sta bila na srejd

vodé, je Gospaud pravo:

»Peter, zdigni svoj prst!«

Komaj je Peter tau napravo, že je prileto roj fčel ino se obeso Petri na prst. Edna ga je vgej-

la, zatok je Peter čemerno cejli roj v potok lüčo.

Gospaud se je smedjau ino pravo:

»Peter, Peter, ti si čemerasti Baug! Edna sama fčela te je vgejla, ali je pravica, ka si cejli roj v smrt poslo?«

Petra je bilau sram ino je nej znau odgovor dati.

Tak sta prišla na eden šurki pašnjek. Pastérka je vrnau prigнала gosi, je preštela, te pa se obrnau, ka bi odišla domau. Gospaud go je pito:

»Ali ne 'š skrb mejla na gosi?«

Pastérka je valas dala:

»O, gnes morem brž domau, ka morem materi pomagati. Betežni ležijo ino nemajo drügoga, samo namé. Vej de že lübi Baug skrb emo na moje gosi!«

Gospaud je pravo Petri:

»Čüješ, gnes maš ti skrb na gosi!«

Badva sta ostala na pašnjeki. Sunce je žgalo, gosi pa so bile žive kak vrag. Lejtale so sé pa ta po pašnjeki ino stele vuji prauti domi. Srmak Peter je leto za njimi, majüto, kričo, za edno megnjenje je nej méra emo. Gospaud pa je sejdo v ladnoj senci ino ga gleda.

Končno se je sunce spistilo, pasterka pa je prišla po gosi. Peter je trüden doj pod rast legno. Britko se je taužo Gospaudi:

je vse obečo, zatok sta sejdlak stoli, Gospaud pa je prištólo krü ino vino.

Peter je biu trüden ino lačen, počinek ma je dobro spadno, gesti ma je na fajni denilo. Komaj pa je oprvim vgrizno, so se oprle dveri ino v krčmau je stauo naučni stražar.

Gospaud ga je pito:

»Naučni stražar, ti si tü? Što pa mesto tebé vaftiva?«

»Ej,« je tisti pravo, »do paunauči aj vaftiva lübi Baug, po tistom pa mo ge skrb emo.«

Peter se je potülo ino je nika nej sto čüti. Gospaud pa ga je na raji dregno ino ma na znanje dau, ka je Baug, zavolo toga pa more do paunauči skrb meti na odjen ino tauvane vkraj od varaša držati. Peter je čemerno gorstano ino odišo.

Gda je po paunauči nazajprišo, je Gospaud že slatko spau. Peter je kak eden snop v postelo spadno. Tak na glas se je zdeno, ka je zbüdo Gospauda ino ma pravo:

»Gospaud, buma sem raj samo Peter kak liki Baug!«

-dm-

... DO MADŽARSKE

Zakon o finansiranju nevladnih organizacij sporen

Po mnenju generalnega svetovalca Sodišča Evropske unije je zakon o finansiranju nevladnih organizacij, ki ga je madžarski parlament sprejel leta 2017, sporen, saj krši osnovno unijsko načelo o prostem pretoku kapitala in pravice do varovanja lastne svobode in osebnih podatkov.

V parlamentu so poleti 2017 z vladno večino sprejeli zakon o transparentnosti finansiranja nevladnih organizacij, ki dobivajo podporo iz tujine. Zakon predpisuje, da se morajo vsa društva ali fundacije, ki dobivajo več kot 7,2 milijona forintov podpore iz tujine, registrirati. Zakon, ki ga ljudje imenujejo poenostavljeno zakon o civilnih organizacijah, zahteva tudi to, da navedejo imena in podatke vseh posameznikov ali organizacij, ki določeno društvo podpirajo z več kot 500 tisoč forintov.

Madžarska vlada vztraja pri sprejetem zakonu, saj meni, da z njim pripomore k varnosti države ter transparentnosti tistih nevladnih organizacij, ki so podpirane iz tujine, predvsem iz Soroševih skladov.

Odškodnina zaradi segregacije

V kraju Gyöngyös, v katerem v velikem številu živijo pripadniki romske skupnosti, je že od leta 2004 potekal pouk romskih otrok v posebnih oddelkih, torej ločeno od otrok madžarske večine. Po sodbi sodišča (tudi drugostopenjskega) so bile tem otrokom - zaradi pouka na nižjem nivoju - kršene pravice do enakih možnosti, saj niso mogli nadaljevati šolanja na srednji stopnji. Zaradi tega je sodišče 60-im otrokom dosodilo skoraj 100 milijonov forintov odškodnine, posamezna vsota je bila odvisna od tega, koliko časa je bil otrok pri segregiranem pouku. Najvišja vsota je 3,5 milijona forintov, najnižja pa 350 tisoč forintov. Tožbo je vložila skupina staršev s pomočjo Fundacije za enake možnosti otrok, odškodnino mora plačati občina kot upravljalec šole. Sodba sodišča je dvignila precej prahu, saj nekateri v kraju - kot je to potrdil tudi premier Viktor Orbán - menijo, da je to denar, ki so ga družine dobile brez dela. Za enak denar morajo oni mesece in mesece garati.

SRCE VSIKŠOGA NAZAJ VLEČE

Marika Mešič, po možej Čuk, je moja sausedica bila v Andovci, po iži so se tak zvali ka Klošini. Malo je starejša od mene, gda je ona že vžraške-na dekla bila, dja sem te še malo laboško vlačo za seuv na špagauti. Dosta sem odo prejk k njim, zato ka ma enga menšoga brata, s sterim sva se dosta vküper špilala. Marika je 22 lejt stara bila, gda se je oženila, gda je kraj z daumi v Varaš odišla. Par stari kejpov je najšla, gda sem go proso, aj škatüle naprejkzeme iz omare, vse nej, zato ka drüge kejpje so trgé bratje s seuv vzeli, gda so z daumi odišli.

- Marika, na najstarejšom kejpji je vnaugo lüstva dolazeto, sto so tau pa gde se je kejp delo?

»Te kejp so na Verici naredli,

taum drügom kejpji?

»Tau je naša andovska baba, mati od oč, njau smo trno radi meli, zato ka ona je nas vsigdar skrb mejla. Če smo

Marika Mešič Čuk

krave pasli, te je vsigdar z nami bila, spoj pa dočas, ka smo mali bili, zato ka oča je v kosavnoj fabriki delo, mati pa

nas kak mlajše spoj rada mejla.»

- Dejdeka si nej poznala?

»Nej, zato ka dejdek je nikak v šestdeseti lejtaj mrau, gda sem se dja naraudila.»

- Tvoj dejdek je kovač bejo?

»Bola moj oča je bejo kovač, zato ka cejlo kovačnico je že on zejdo pa vönapravo. On je taši ezermešter bejo, ka koli napravo, če je trbelo, talige, kredenc, poriške za kosau, glau, štokedli, bilau je, ka je cejla kaule (voz) napravo. On je vedo z lesaum pa z železom tō delati, če je trbelo, te je zejdo, njema se je nej štel.»

- Na taum kejpji, steroga v rokej mam, se tvoj oča tō vidi, nej?

»Moj oča, dja, moja deklčina, šogorca, njena deklčina pa brata hči. Taše kejpje več mam, gde nas je tak dosta, samo zdaj ne vej, ka gde so. Zato ka mi mlajši z družinov potistim, ka smo se oženili, smo dosta odli domau, nej bejla taša sobota pa nedela, ka bi stoj med nami nej bejo doma, največkrat dva ali še več nas je bilau. Mam eden taši kejp, gda se je moja hči naraudila pa prvo paut sem go nesla domau v Andovce pa ranč oča go drži v rokej. Tau je vejn ranč tašoga reda moglo biti, da so nam s traktorom drva vozili, zato ka dja draut goradržim de smo gvant sišili.»

- Je eden taši kejp, gde sta

bilau poslikano, zato smo samo trdjé, ka najmenši brat Tibi se je še nej naraudo. Naša baba pa tetica Juliška so sestre bile, ona je nas trno rada mej-

se ženila, mislim kak vsikšoga tebe je tō Tanai posliko.

»Tistoga reda, če se je stoj ženo, vsikšoga je fotograf v Varaši Tanai dolaposliko,

Velka Gašparova družina na Verici; Marika sedi babi na krili

la pa zavolo tauga smo mi ta spoj dosta odli. Tistoga ipa smo mlajši tak odli v šaulo, v tašom gvanti, v bejloj srajci pa v kmični hlačaj, gda je vraučje bilau, te so pojbičke v taši kratki hlačaj s furamami, dekle pa v kratki kiklaj s furamami ojdli.»

- Sto je te »mali ladjen« tak vönaravnjeni?

zato ka drügoga nej bilau. Na taum tjejpji so moji stariške, od moža stariške. Gda sva se ženila, dja sem te dvadvajsti lejt stara bejla.»

- Nej je bilau špajsno, gda si sé v Varaš prišla?

»Vejš, tau je tak, ka človek se k dobroma naletja vcujvzeme, mena je tōj dosta baukše bilau, kak gda sem iz Andovec

Marika pa dva brata; tak so gnauksvejta mlajše zravnali na prvi den šaule

tau je materna familija, ka so se tak zvali ka Gašpar. Na taum kejpji so stariške pa od matere sestre Iluš, Irma, Elvira, Agi pa brat pa mi mlajši, ka smo te že bilej. Naprej dejdak pa baba, stera name drži, sedita pa Dončec familija, ka so še žlata bilej. Te kejp se je nindrik leta 1963 mogo redti, gda sem dja tri lejtja stara bila. Dja tak mislim, ka buča je mogla biti, zato je nas tak dosta vküperprišlo. Prvin je tak bilau, ka na bučo je vsigdar cejla družina vtjüperprišla.»

- Sto so ta starejša tetica na

Marika s svojo čerjavu; z materjov pa andovsko babov

v bauti.»

- Baba so sigurna (stroga) bili?

»Nej so bilej sigurna, ona je

dva brata pa ti tak v »unformo naravnjeni«, gde je tau bilau?

»Tau je pred Kmetoski ramom

»Tau je moj brat Attila, gda je dröjžban bejo.»

- Je eden mali kejp, gda pred andovsko krčmej tak dosta lüstva stoji, ka je tam bilau?

»Tau je v šestdeseti lejtaj moglo biti, gda je v Andovci borovo gostüvanje bilau, moja mati je te ciganjica bila, tam studjej na srejdji, oča pa, če dobro vej, je žandar bejo.»

- Slejdjen kejp je tisti, gda si

rano z busom se vozila vsikši den delat v židano fabriko. Dobro, tau tū istina, ka vsikšoga srce ta nazaj vleče, gde se je naraudo pa goraraso, gde stariše ma. Tak je tau bilau pri meni tō.»

(Kejp na 1. strani: Gda je Marika svojo čer najprva nesla v Andovce. Drži jo nje-ni oče.)

Karči Holec

Zaküriva v peči, nauč duga je v Pécsi - 2.

Madžarski ino törski padaš se leko gnes vküper kaupata

S Kaposvára se leko pautnik po pošiji »66« zdravan do Pécsa odpela. Što pa malo romantike v duši skriva, ostane raj na eričnoj pošiji »67« prauti Szigetvári ino si zmejs pod badjüsi dale brunda popularno nauto od skupine Republic.

Ta paut nikdar ne pela gnako: gnauk sva se s padašom zdigavala po bregej, drgauč se spistila v dau; gnauk sva mogla volan na levo zasüka-ti, drgauč naglo na pravo. Prva kak liki pa sva prejk v županijo Baranja prišla, sva na pamet vzela tablo »Bószénfa - Djelenova farma«.

Ta vesnica je edna najstarejša

med Karpatami, eške krau *sveti Števan* go je podaro benediktinskoma klauštri v Pécsi. Pred dobrimi stau lejtami je tam eške dosta Nemcov živelo, šteri so svojo vesnico zvali »Besinge«. Gnesnedén vés največ turistov zavolo centra za divjačino gorpoiške, šteroga je oprla Univerza v Kaposvári.

V največšoj zidini parka majo edno veuko razstavo trofej, če pa je štoj s praznim želaudcom prišo, ali pa samo šké fajne specialitete koštavati, si leko prištöla žmani obed z divjačine. Če se nekak prva zglesi, ga pelajo kauli po parki pejški, s kočüjom ali traktorom. Človek pa se leko sam tö šeta med alpakami, djeleni ino damjaki, od šteri se za električnimi grajkami vsikdar najmenje po deset-petnajset vküper pasé. Kak sva s padašom na pamet vzela, je zvekšoga tak, kak v ednom törskom haremi: en par moški djelenov má prejk eden cejli ducat žensek. Med

tiste bole mérne leko najgir človek staupi tö ino malo pobauža njini gaubec.

Ta erična krajina se zove »Zselic«, gde že več stau lejt djajajo. Tau je 1200 hektarov veuki grünt kauli vesnice Bószénfa, gde leko za dobre

Imre Makovecz je kulturni dom v Szigetvári držo za edno svojo najbaukušo delo

peneze s pomočjav vönavčeni djagrov - eške v zimi tö - sami vöspobamo, kakšo je na djelene ino divdje svinjé strejlati. Amaterski djager leko kisnej küpi goropravleno mesau svoje préde v bauti, gde ovak klobase, salame pa šunke tö redijo.

Pelala sva se dale ino za en malo na pamet vzela tablo za županijo Baranja, za sebov sva njala »svete vesnice« Boldogasszonyfa ino Szent-lászló. Na gnauk pa nama je edna tabla v auči spadnila: »Szulimán«. Oprvim sva brodila, ka ime vési prihaja od imena veukoga törskoga sultana - šteri je rejsan tam odo -, depa čednjaki so gorprišli, ka so prave korenjé »szölömál«, ali »bregj z grauzdjom«.

Strašnoga törskoga sodačkoga prejdnojga pa sva donk srečala v sausednoj vesi *Csertő*, gde so pri glavnoj pošiji leta 1994 v 40 dnevaj postavili »Park madžarsko-törskoga padaštva«. Na

spominskome mesti sva vidla veukiva portreta *Nikole Zrinskoga* (Zrínyi Miklós) ino *Sulejmana I. Veukoga*. Za časa svojoga žitka sta se teva dva tak odürdjavala kak tistoga ipa venak niške nej. Leta 1566 je sto té törski sultan prejkvzeti Beč, zatok je staupo prejk Drave pri Osijeku ino augustuša nej daleč od grada *Szigetvár* postavio svoj tabor - na tistom mesti, gde gnes spominski park stogi.

V ednom mejsi so Törki prišli do znautrašnjoga grada, šteroga je branilo samo dvestau batrivni sodakov. Kapetan grada Nikola Zrinski je 7. septembra vövdaro v gvüšno smrt, vej je pa nej znau, ka je sultan Sulejman v svojom 72. leti starosti en den prva v tabori mrau.

Dugo so brodili, ka leži tejlo krvi željnoga Törka pod gnešnjim parkom, depa gnes velá že ovakša teorija. Donk so pri Csertöni na 500. rojstni den oprvim postavili spomenik Sulejmani, šteroma pa so leta 1997 cujdali portret Zrinskoga. Toga je ranč tak eden törski kipar napravo, depa s Törskoga so prišli vsi tisti kamli tö, s šteri so zozidali mali stüdenec v parki. Bila je že duga paut za nama ino če rejsan se je večerna kmica eške nej spiščavala, je zimsko sunce z minute v minuto menje mauči mejlo. Po glavnoj pošiji »67« sva se s padašom pomalek pripelala v Szigetvár, ka bi si poglednila grad, za šteroga je telko krvi vösteklo.

Moderne navigacije so čedne, naja GPS pa nema vsikdar zavolé pameti: pau vöre sva blaudila po šurši pa bole vauski ulicaj varaša z 10 gezero lidami, gde zvün Madžarov eške Rovati pa Nemci tö živéjo. Končno je mali mašin vöspiso, ka je samo petstau mejterov do grada - te pa je sfalilo pošije, vej so pa park pred nama obnavlali.

Vö sva zakapčila čednoga pa-

daša ino samiva najšla najbližanje parkirišče do centra. Zavolo nedele nama je nej trbölo plačati, v pet minutaj sva pejški prišla do središča varaša, gde so gorvzeli največ talov popularne televizijske serije »Kisváros«. Če rejsan so v filmaj policijski

znautra pa je vse s keramike Zsolnay. Gnes v Szigetvár več lüstva pride zavolo kaupance kak pa zavolo grada, tau se vidi v numeri autonov tö. Kmica je gratala, po dugom dnevi pa sva mela eške tri frtale vöre pelanja do Pécsa. Poštije so pune bilé, v nede-

Djeleni damjaki se paséjo ino počivajo v krajini Zselic

autonge gor pa doj lejtali, sva müva najšla eden center brezi mašinov.

Na glavnom trgi sva staupila v katoličansko cerkev svetoga Roka, te pa eške poglednila kip leva (oroszlán), šteri je sploj stari simbol hvaležnosti varaša Szigetvára do svojoga heroja Nikole Zrinskoga. Na trgi stogi eške varaška iža, na šteroj mali zvauni redno igrajo tö. Staupila sva dale po sausednoj ulici ino prišla do lejpe pelde »organične arhitekture«, do kulturnoga doma (Vigadó) *Imrena Makovecza*.

K eričnoma gradi, na šterom se eške gnesneden poznajo plani s 16. stoletja, sva kesnau prišla, vej ga pa zapéraj v štrtoj vöri zadvečerka. Donk sva malo nut na veuke baročne dveri pokukivala ino na srejdj dvoriška audaleč vidla džamijo Sulejmana s törskim, arabskim pa perzijskim napisom.

Nazaj k autoni sva šla nimo kaupance, v šteroj je 62 stopinj vrauča zdravilna voda pred petdesetimi lejtami gorvdarila. Od zvüna so go zozidali v törskom štiluši,

lo večer je lüstvo z vikenda nazaj v glavni varaš Baranje prihajalo. Za en malo sva pred sebov zaglednila televizijski törem, šteri se je s svojimi redečimi ino bejlimi posvejtami zdigavo na ednom vreji bregá Mecsek. Na tom bregej so se blisketale male svekline ramov kak zvezde na naučnom nébi.

Za sebov sva njala tablo Pécs ino se - glej čüdo - v dvajsti minutaj pripelala do centra veukoga varaša. Zeleni semafori so naja eden za drüjim prejkpiščavali, samo parkrat sva se mogla staviti pri redečom. Če rejsan je tabla kazala, ka brezi dopüščenja ne smeja v center z autonom, sva se na tanač ednoga poznanca donk sploj do svojoga kvatejra pripelala. Vö sva spakivala kufre ino mašin odpelala nazaj na šenki parkirišče zvüna središča. Ali pa je nej bilau šenki ...?

Kejp na 1. strani: Nekda protivnika na smrt, zdaj prijatela? - Nikola Zrinski ino Sulejman I.

-dm-

VEUKE BOJNE ZA »EDNO SAMO PRAVO VÖRO«

Leta 1613 je s pomočjauv törške ino tatarske sodačije na Erdeljsko primaršero nauvi knez (fejedelem) *Gábor Bethlen*, šteri je želo s krepkov rokauv napraviti réd v rosagi. Dosta grüntov je nazajvzeu, odavanje ništernoga blaga pa je za sé gordržo.

Z nauvov gospodarskov močjauv je začno aktivno vinešnje politiko: z dopušče-

Molnár je na priliko kisnej napiso prvo vogrsko gramatiko.

V šestnajset lejtaj kralüvanja *Gábora Bethlena* je biu mér na Erdeljskom, zatok je v svojom teštamenti tanačivo, aj gordržijo padaštvo s Törki ino aj nikdar ne zavüpajo Nemcam. Od leta 1948 najdemo njegvi spomenik na Trgi herojov v Budimpešti.

Nadpüşpek Péter Pázmány je biu düša katoličanske prenauve na Vogrskom - dosta velikašov je pripelo nazaj v krivlo rimske Matere Cerkeve

njom Törkov se je z veukim šeregom napauto prauti Beči. Zmejs so ga na državnem djilejši odebrali za krala Vogrske, zatok je začno premišlavati o združitvi dvej madžarski rosagov. Gđa pa je katoličanska cesarska stran donk krepša gratala, je mogo pozabiti na svoje veuke senje.

V Bethlena cajti je Erdeljsko cvelo: prejk so zozidali ino poplepšali grade, palače ino dvorce, knez je stvauro edno štamparijo, edno knjižnico ino več šaul. Na njegovom »Collegium Academicum« eške gnesdén štandérajó v Nagyenyedi, tistoga ipa pa je biu njegvi rosag najbolje vzhodni center protestantske kulture. Če rejsan je Bethlen največ svojim kalvinistom pomago, je nej biu prauti drügim vörám tö nej: katoličanski jezuiti so se leko povrnali v Kolozsvár, pravoslavni Romanarge pa so leko z njegov penez vödali Biblijo v svojem geziku. Dau je vönavčiti dosta srmački pojbov ranč tak: *Albert Szenczi*

Če je bilau Erdeljsko farbasto in tolerančno do ovaški vör, je tau nej bilau istina za Vogrsko kralstvo, gde so dale pelali rekatolizacijo. Krvavo obračanje *cesara Rudolfa* je vöminila bojna *Pétra Pázmány*a s predgami ino knjigami. Kisnejši esztergomski nadpüşpek se je naraudo v kalvinističnoj držini, de je pa grato ježuitski barat. V svoji pisanjaj v madžarskom geziku se je sigurno prauti protestantskim predgarom obrno. V prvom redej je sto nugučati velikaše, vej so pa tistoga ipa pavri zvekšoga po šegi svoji gospodarov vörvali.

Leta 1635 je Pázmány v Nagyszombati (Trnavi) stvauro univerzo, štero eške gnes poznano pod imenom »ELTE«. Z njegovv pomočjauv je jezuit *György Káldi* oprvin na vogrsko rejč obrno cejlo Biblijo po katoličanskem mišljenji, nadruknivali pa so svojo prvo pesmarico tö. S semenišč je vöprihajalo dosta mladi dühovnikov, šteri so se leko že

vönavčeno svajjüvali s protestantskimi predgarami.

Rekatolizacija je dosta pomoči dobila od bečkoga dvaura. Na srejdí 17. stoletja so bile tak - zvün štiri držin - že vse velikaške familije pá katoličanske vöre, obračanje med varašanci ino pavri pa se je donk nej tak dobro posrečilo. Zatok se je na Vogrskom nej naraudila protestantska država kak v Englandi ali Skandinaviji, rosag pa je nej tak čisto katoličanski grato kak Italija, Španjolska ali Polška tö nej.

Péter Pázmány je brodo, ka je trbej prijatele med krščanskimi Habsburgami, nej pa med nevörnimi Törki iskati. Biu pa je mišlenja, ka trbej gordržati eden ejkstra erdeljski rosag, šteri pa se more eške dale padašivati z Osmani. Vej bi pa njina rabuka prauti Törkom ranč tak katastrofalna bila kak rabuka prauti Habsburgom v kraleskom tali rosaga.

Veuka nevola je prišla te, gđa je na Erdeljskom *György II. Rákóczi* knez grato. V glavau ma je staupilo, ka ma je švedski krau obečo polski tronuš ino je - brezi dopüşčenja Törkov - vdaro k sövernim sausedom. Tisti so ga žmetno dojbili, njegve sodake so krimski Tatari v robstvo zagnali. Donk je nej sto dojpovödati, zatok so törski šeregi gorvužgali vse vekše erdeljske varaše. Porci so se s 15 povekšali na 40 gezero zlatov.

Osmani so steli cejlo Erdeljsko obladatai, od toga pa so se zbojali Habsburgi tö. Tá so poslali svoje sodake, ka se je sploj nej vidlo Törkom. Odlaučili so se, ka je prišo pravi čas, ka prejkvzemejo cejlo Vogrsko pa eške Beč. Grauba törška armada se je sprtoleti 1663 napautila pod pelanjom *Ahmeda Köprülüja*.

Cesar *Leopold I.* je za glavnoga prejdjnoga sodačije na Vogrskom imenüvo rovačkoga bana *Nikolo Zrinskoga* (Zrínyi Miklósa), šteri je biu najbolje vönavčeni politik ino

poet v svojem cajti. Dostakrat je tazagnau törške čapate, zozido pa je eden nauvi grad z imenom »Novi Zrin« tö. Želo je doseginiti postavitev edne prave madžarske sodačije, štera bi rosag branila tak prauti Osmanom kak Nemcom.

Januara 1664 je Zrínyi vdaro 250 kilomejterov globko za törskimi linijami, nazajvzeu

lavati absolutizem: nej je zazovo državne djilejše, vogrsko politiko je prejkdau ednoma nemškoma kancelaji, na mesto madžarski sodakov je na grade poslo nemeške najemnike (zsoldosok), zdigno je porce, protestantske predgare je poslo na birovije.

Donk pa je cesar nika nej mogo z madžarskimi stano-

novi (rendek) ino protestanti. Čemerasti vörnicke so vmardjali katoličanske plebanoše, nemešnjaki pa so nalečüvali rabuko. Več gezero od nji se je začnilo zberati pri vrnjoj Tisi, njini prejdjen je grato 19 lejt stari *Imre Thököly*. S svojimi »kruci« (ime prej pride z latinske rejči »crux« ali »križ«) je prejkvzeu cejlo söverno Vogrsko, zatok je mogo

»Nauva vogrska gramatika« - madžarski gezik je v latinskoj rejči oprvim sistematično dojpsiso Albert Szenczi Molnár

Pécs ino gorvužgo maust v Osijeki. Vse tau pa je nej mejlo strateško znamenje. Osmani so prihajali s 100 gezero sodakami, na začetki augustuša pa je je pri našom Monoštri za polonje menjša krščanska sodačija pod pelanjom *Raimonda Montecuccolina* donk brilijantno dojbila. 10. augustuša so podpisali mér v Vasvári, šteri je pri Törkaj njau vse, ka so do tistoga mau prejkvzeli. V Evropi so bili žalostni, na Vogrskom pa čemerni.

Madžarski gospaude so planerali nauvo rabuko prauti Habsburgom, štere prejdjen je grato *Ferenc Wesselényi*. V bečkom dvauri pa so na pripravlanje gorprišli, zatok so z velikaši strašno dojbizračunali: voditele so vmorili, menjšim pomagačom pa so vse krajvzeli. Cesar Leopold je tau vöponüco ino začno vpe-

cesar Leopold leta 1681 donk vküppozvati državni djilejš.

V Šoproni so vödali zakon o slobaudnosti protestantski vör ino dopüstili, ka se njini predgarge povrnéjo domau. Državna vöra pa je ostala katoličanska, zatok so si leko v 11 županijaj na zahodnom pa sövernom Vogrskom protestanti samo v dvej-dvej vesnicaj (takzvani »artikularni mejstaj«) zozidali cerkev, šaulo ino farof.

Zavolo toga so ništerni eške itak nej popüstili. Juliuša 1682 je Thököly Törkom obečo cejli rosag ino v rabuko zdigno cejlo söverno Vogrsko. Sultan ga je za dobre peneze imenüvo za krala Vogrske, tak se je naraudo mali rosag »Orta Madžar« (v törskoj rejči). Domovina je bila že v štiri talaj, donk pa se je približavo konec osmanskoga djarma.

-dm-

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 24. JANUARJA
DO 30. JANUARJA**

PETEK, 24.01.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Začnimo znova: Tista črna kitara, slovenska nanizanka, 11.55 Skrivnosti mest II.: Baku, britanska dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Tarča, Globus, Točka preloma, 15.20 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.55 TV-izložba, 16.10 Mali izumitelji, kratki dokumentarni film, 16.25 Plesna akademija: Vrnitev, avstralska nadaljevanka za mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! - izbor, 18.00 Infodrom, 18.10 Bacek Jon: Skupinska slika, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Šaljivci, 1. del koncerta, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Tokijska zgodba, japonski film, 1.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.35 Napovedujemo

PETEK, 24.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.10 Videotrak, 8.55 Alpe-Donava-Jadran, 9.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (Ž), 11.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 12.40 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.20 Musica creativa: Slovenski mladinski pihalni orkester, Nataša Zupan in Gašper Salobir, 14.00 Biatlon - svetovni pokal: posamična tekma (Ž), 16.05 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.35 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 17.50 Rokomet, evropsko prvenstvo (M), 1. polfinale, 19.30 Videotrak, 20.20 Rokomet, evropsko prvenstvo (M), 2. polfinale, 22.00 Televizijski klub: Ljubim ga, vendar on ljubi njega, 22.50 Zadnja beseda! - izbor, 23.30 Videotrak, 0.05 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 1.25 Info kanal

SOBOTA, 25.01.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.20 Plesna akademija: Vrnitev, avstralska nadaljevanka za mlade, 10.55 Ugri-znimo znanost: Socialno življenje živali, oddaja o znanosti, 11.20 TV-izložba, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.05 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 15.50 Ekipa Bled, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Hej, hej, Šapice!: Rozijina popolna enajstmetrovka, risanka, 18.50 Mandi: Detektiva, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Bob leta 2019, prenos iz SNG Maribor, 21.30 Poročila, Šport, Vreme, 21.55 Sedmi pečat: Smrt v hotelu Nile Hilton, koprodukcijski film, 23.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.10 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.05 Napovedujemo

SOBOTA, 25.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.10 Alpski magazin, 9.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (Ž), 11.10 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 13.00 Biatlon - svetovni pokal: mešana štafeta dvojic, 14.00 Smučanje prostega sloga - svetovni pokal: smučarski kros, 14.45 Biatlon - svetovni pokal: mešana štafeta, 16.10 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), ekipna tekma, 18.20 Rokomet - evropsko prvenstvo: tekma za 3. mesto, 20.00 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, 20.45 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 21.30 Zvezdana: Kvantna Vida, 22.20 Simfonična ekstaza na Kitajskem, dokumentarni film, 22.40 Simfonična ekstaza II, 1. del, koncert, 23.30 Videotrak, 0.30 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 2.05 Info kanal

NEDELJA, 26.01.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.50 Govoreči Tom in prijatelji: Lov na duhove, risanka, 10.00 Žogomet, avstralska otroška nadaljevanka, 10.25 TV-izložba, 10.45 Priluhniimo tišini, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Pogovarjala sta se, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25

Šaljivci, 1. del koncerta, 14.50 TV-izložba, 15.05 Podeželski zdravnik, francoski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Muk: Rokerji, risanka, 19.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Jezero, slovenska nadaljevanka, 20.55 Z Mišo, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.05 Schindler, britanski dokumentarni film, 23.25 Dežek, Frane Milčinski Ježek, Nika Vistoropski in Miro Božič, 23.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 0.55 Napovedujemo

NEDELJA, 26.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.50 Videotrak, 7.35 Duhovni utrip, 7.50 Koda, 8.25 Slovenski ljudski plesi: Tolminske ravne, 9.10 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (Ž), 10.15 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 1. vožnja, 12.00 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (Ž), 13.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 2. vožnja, 14.45 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (M), 15.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 17.50 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek - sprint, 18.30 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 2. vožnja, 19.05 Smučanje prostega sloga - svetovni pokal: smučarski kros, 19.30 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom - mešane dvojice, 20.00 Rokomet, evropsko prvenstvo (M), finale, 21.30 Žrebanje Lota, 21.40 Svobodne kitare, ameriška dokumentarna oddaja, 22.35 Vikend paket, 23.50 Videotrak, Šport, 2.05 Info kanal

PONEDELJEK, 27.01.2020, I. spored TVS

6.25 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Začnimo znova: Glasbene korenine, slovenska nanizanka, 12.00 Neandertalci - spoznajmo svoje prednike, britanska dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Sveto in svet: Kako se rešiti iz pasti spletne pornografije, 14.25 TV-izložba, 14.40 S-prehodi, 15.10 Rojaki, 15.20 Dober dan, Koroška, 15.50 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! - izbor, 18.10 Malčki: Buča, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Opus: Portret Svaniborja Pettana, 23.25 Glasbeni večer, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

PONEDELJEK, 27.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.30 Videotrak, 10.15 Otroški program: Op! 10.50 Obzorja duha: Pogovarjala sta se, 11.40 Dobro jutro, 14.20 Dober dan, 15.15 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 16.05 Ama Dablam, izsanjane sanje, dokumentarni film, 17.15 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.00 Ikar-sen o letenju, nemška dokumentarna oddaja, 18.55 Studio Kriškrač: Kviz, mozaična lutkovna oddaja za otroke, 19.20 Videotrak, 20.00 Peš po ameriških celinah, potopis, 20.50 Bauhaus - nova doba, nemška nadaljevanka, 21.40 Šoa. Teža molka, dokumentarni film, 22.30 Nekropola, TV-priredba gledališke predstave, 23.20 Videotrak, 23.55 Info kanal

TOREK, 28.01.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Začnimo znova: Maturantska, slovenska nanizanka, 12.00 Neandertalci - spoznajmo svoje prednike, britanska dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.25 TV-izložba, 14.45 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Potepanja - Barangolások, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Nova prijateljica, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 20.45 Mehanizem zločina, francoska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Slovenija - 30: Sestop z oblasti, 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, 0.45 Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.10 Napovedujemo

TOREK, 28.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.40 Videotrak, 10.25 Opus: Portret Svaniborja Pettana, 11.00 Dobro jutro, 13.50 Dober dan, 14.35 Slovenski magazin, 15.00 Peš po ameriških celinah, potopis, 16.00 Bob leta 2019, 17.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 1. vožnja, 18.45 Moja soba: Anaïs, resničnostna oddaja, 19.10 Videotrak, 19.50 Judo: svetovni pokal, 20.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 2. vožnja, 21.40 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 22.35 Taksii, iranski film, 2015, 23.55 Kaj govoriš? = So vakeres?, 0.10 Zadnja beseda! - izbor, 0.55 Videotrak, 1.30 Šport, 3.00 Info kanal

SREDA, 29.01.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 6.55 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Začnimo znova: Mar jim je za Maria, slovenska nanizanka, 11.40 TV-izložba, 11.55 Skrivnosti človeškega telesa: Rast, britansko-ameriška dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Z Mišo, 14.20 TV-izložba, 14.35 Osmi dan, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Rojaki, 15.50 TV-izložba, 16.05 Male sive celice: OŠ Marksa Durjave Maribor in OŠ Križevci, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Tipično slovensko: Harmonika, izobraževalno-dokumentarni film, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Simon Gregorčič: Poezije, 18.00 Zmudi gre v Zakajzato: Deževen sončni dan, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Let domov, belgijsko-nemški film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil: Neda Bric, 23.35 Tipično slovensko: Harmonika, izobraževalno-dokumentarni film, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

SREDA, 29.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.45 Videotrak, 11.30 Koda, 12.05 Dobro jutro, 15.00 Dober dan, 15.45 Ambienti, 16.30 Vikend paket, 17.55 Skrivnosti mest II.: Lizbona, britanska dokumentarna serija, 18.50 Ribič Pepe: Smo rešili vse težave?, mozaična oddaja za otroke, 19.15 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Marius Petipa, francoski velikan ruskega baleta, francoski dokumentarni film, 21.00 Moje mnenje, 22.00 Deklina zgodba (I.), ameriška nadaljevanka, 22.55 Strah ostane, dokumentarni film, 23.50 Videotrak, 0.20 Info kanal

ČETRTEK, 30.01.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Začnimo znova: Štrudlovski mati, slovenska nanizanka, 11.55 Skrivnosti človeškega telesa: Preživetje, britansko-ameriška dokumentarna serija, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje, 14.25 TV-izložba, 14.40 Slovenski utrinki, oddaja madžarske TV, 15.15 Pod drobnogledom - Nagyitő alatt, 15.45 TV-izložba, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugri-znimo znanost: Superračunalniki, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Solinarke, 18.05 Sovice: Kje živiš?, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.25 Bauhaus - nova doba, nemška nadaljevanka, 0.15 Ugri-znimo znanost: Superračunalniki, oddaja o znanosti, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

ČETRTEK, 30.01.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.45 Videotrak, 10.30 Tipično slovensko: Harmonika, izobraževalno-dokumentarni film, 11.00 Dobro jutro, 13.50 Dober dan, 14.30 Za Prekmurje gre!, dokumentarna oddaja, 15.30 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 16.35 Šaljivci, 1. del koncerta, 18.00 Skrivnosti mest II.: Bejrut, britanska dokumentarna serija, 18.55 Firbcologi: O šepetanju, tovornih ladjah in klicanju duhov, mozaična oddaja za otroke, 19.20 Videotrak, 20.00 Svilna pot z Joanno Lumley: Iran, britanska dokumentarna serija, 20.45 Ambienti, 21.15 Glasba nad Berlinom: Berlinski filharmonik Andrej Žust, glasbeno-dokumentarni film, 21.35 Mednarodni koncert baletnih zvezd, 1. del, 22.35 Brexit - ura tiktaka, koprodukcijski dokumentarni film, 0.10 Videotrak, 0.45 Info kanal

Slovenska zveza organizira

A Magyarországi Szlovének Szövetsége

ROKODELSKE DELAVNICE

za izdelovanje/pripravljanje nauvi oblik rauž iz krep papirja pa indašnji zdavanski korin (poročno okrasje), štere so redili z maudlami pa polejvali z voskom.

Delavnice mo meli od februara tedensko enkrat, po srejdaj od 14. do 17. vöre v Slovenskom daumi v Monoštri.

Delavnice mo meli vse vküper trikrat, vodile do je ženske, stere so članice skupine Rožice Pomurskoga muzeja Murska Sobota.

Za materiale za delavnice poskrbi Slovenska zveza.

Lepau zovemo vse tiste, steri se želite nika nauvoga navčiti pa se fajn meti v dobri družbi.

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁST

hirdet, melynek témája:

- új formájú papírvirágok és esküvői kitűzők (krepp papírból viaszolva) készítése

A három foglalkozás februártól, szerdánként 14.00 - 17.00 óra között kerül megrendezésre a Szlovének Házában Szentgotthárdon.

A foglalkozásokat a muraszombati Területi Múzeum Rožice csoportjának tagjai vezetik.

A szükséges anyagokat a szervező biztosítja.

Szeretettel várunk mindenkit, aki szeretene valami újat tanulni és kellemes társaságban alkotni.

TEČAJ SLOVENŠČINE

Zveza Slovencev na Madžarskem
organizira

ZAČETNI IN NADALJEVALNI TEČAJ
SLOVENŠČINE.

Tečaj bo februarja, marca in aprila 2020,

enkrat tedensko po 2 uri
(v večernih urah).

Tečaj bo brezplačen.

Rok prijave: 26. januar 2020

Prijavite se lahko po telefonu: 94/380-208

ali na naslednjem e-naslovu:

biserka.bojzek@gmail.com, nikoletta.vajda@gmail.com

SZLOVÉN NYELVTANFOLYAM

A Magyarországi Szlovének Szövetsége

SZLOVÉN NYELVTANFOLYAMOT indít

KEZDŐK és HALADÓK részére.

2020. február-március-április

hónapokban, heti 1 alkalommal 2 óra
(az esti órákban).

A tanfolyam ingyenes.

Jelentkezési határidő: 2020. január 26.

Jelentkezni lehet a 94/380-208-as telefonszámon

vagy a következő email címen:

biserka.bojzek@gmail.com, nikoletta.vajda@gmail.com

RADIO MONOŠTER

9970 Szentgotthárd, Gárdonyi u.1.
info@radiomonoster.hu
Tel/Fax: +36-94-554-126

Szentgotthárd / MONOŠTER 106.6 MHz
Felsőszölnök / Gornji Senik 97.7 MHz

Vsak dan / Naponta : 12.00-16.00

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:

Zveza Slovencev na Madžarskem

Za založnika:

Jože Hirnók

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov založnika in uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.;

tel.: 94/380-767;

e-mail: porabje@gmail.com

ISSN 1218-7062

Tisk:

TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.

Lendavska 1; 9000 Murska

Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB